

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolor i kommuner
med låg utbildningsnivå vid Nossebro skola år
6-9 i Essunga kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19–20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning avseende med vilken kvalitet Nossebro skola år 6-9 arbetar för att genom undervisning och studie- och yrkesvägledning stärka elevernas tillit till den egna förmågan, ge dem möjlighet till utveckling och en bred bild av möjliga studie- och yrkesval. Granskningen omfattar årkurserna 7–9 vid den aktuella skolan.

Skolinspektionen gör bedömningar i förhållande till de kvalitetskriterier som myndigheten satt upp inom det granskade området. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, utifrån om kvalitetskriterierna uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen i normalfallet att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär därefter en skriftlig redovisning av huvudmannen som visar vilka förbättringsåtgärder skolan vidtagit. Granskningens författningsstöd finns i bilaga 2.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolor i kommuner med låg utbildningsnivå \(skolinspektionen.se\)](https://skolinspektionen.se).

Beslut

Skolinspektionens bedömningar

Skolinspektionen bedömer att Nossebro skola år 6-9 uppfyller kvalitetskriterierna i följande utsträckning.

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att lärarna utformar en undervisning som *i flera delar* präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i flera delar* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att lärarna i *flera delar* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skolinspektionen bedömer att rektorn i *flera delar* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande delar:

- Lärarna behöver utforma sin återkoppling till eleverna så att eleverna förstår och kan använda återkopplingen.
- Lärarna behöver utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. I detta behöver de framhålla skolarbetets betydelse för elevernas framtidsutsikter och i högre utsträckning koppla samman skolämnena med vägledning. Lärarna behöver också visa på en variation av utbildningsvägar, yrken och branscher samt ge eleverna möjlighet att i undervisningen utveckla förmågor att göra medvetna och välinformerade val.
- Rektorn behöver i högre grad förmedla till lärarna att de ska integrera studie- och yrkesvägledning i sina undervisningsämnen och försäkra sig om att de gör detta. Rektorn behöver ge lärarna och studie- och yrkesvägledaren förutsättningar för detta arbete. Därvid behöver rektorn förmedla betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till såväl studie- och yrkesvägledaren som till lärarna. I detta arbete behöver rektorn även se till att skolans studie- och yrkesvägledning verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 16 oktober 2023** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2022:583) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Bedömningsområde 1: En undervisning som präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningen präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Lärarna utformar undervisningen utifrån en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Lärarna utformar undervisningen så att alla elever, utifrån deras kunskapsmässiga nivåer, stimuleras och utmanas att nå så långt som möjligt. Vid behov samverkar lärarna och elevhälsan för att möta och stimulera eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer.
- Lärarna stärker elevernas tillit till den egna förmågan genom att ge dem uppmuntran och bekräftelse för sina ansträngningar. Lärarna ger kontinuerlig återkoppling till eleverna om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ännu mer. Lärarna ser till att eleverna får uppleva att de gör framsteg och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna utformar en undervisning som *i flera delar* präglas av tillit till elevernas förmåga och stimulerar dem att utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna utformar en undervisning som ger eleverna stimulans utifrån de olika kunskapsmässiga nivåer de befinner sig på. Undervisningen utgår från en hög tillit till elevernas förmåga att prestera. Lärarna utformar undervisningen så att eleverna stimuleras och utmanas. Vid behov samverkar lärarna och elevhälsan för att möta och stimulera eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer.

Granskningen visar vidare att lärarna till viss del ger eleverna uppmuntran och återkoppling i sitt lärande för att de ska utvecklas så långt som möjligt. Lärarna stärker elevernas tillit till den egna förmågan genom att ge dem uppmuntran och bekräftelse för sina ansträngningar. Lärarna arbetar för att anpassa sin återkoppling till eleverna och kopplar den mot utbildningsmålen. Lärarna säkerställer dock inte att eleverna alltid förstår och kan ta tillvara på återkopplingen.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendation för fortsatt arbete finns under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Lärarna har hög tillit till elevernas förmåga

Skolinspektionens granskning visar att lärarna generellt har höga förväntningar på eleverna när de utformar sin undervisning. De elever som Skolinspektionen intervjuat säger att det finns variationer mellan lärarna när det gäller förväntningar. Enligt eleverna uttrycker dock de flesta lärare höga förväntningar på eleverna och vill att de ska nå högre betyg än E. I de fall eleverna blir snabbt klara med sina uppgifter nöjer sig de flesta av lärarna inte, utan fortsätter utmana eleverna genom mer avancerade uppgifter för att eleverna ska komma vidare i sitt lärande. Det händer aldrig att elever blir sysslösa, men enligt eleverna kan det variera mellan olika ämnen i vilken grad uppgifterna bidrar till elevernas fortsatta lärande i det aktuella ämnet. Några elever i årskurs 8 berättar att de kan få repetera inför ett prov eller läsa om ett område i Nationalencyklopedin med koppling till ämnet. Elever i årskurs 9 uppger att i ämnet engelska kan de som snabbt blir klara med sina uppgifter få mer avancerade läs- och skrivövningar av läraren. På matematiken brukar eleverna få svårare tal eller uppgifter som utvecklar kunskaperna. Några elever i årskurs 9 som Skolinspektionen intervjuat har samma lärare i ämnena bild och historia. Eleverna berättar att det i undervisningen i historia händer att eleverna får måla en bild som relaterar till det område de jobbar med, vilket de anser kan vara utvecklande.

Lärarna arbetar för att stimulera eleverna utifrån deras kunskapsnivåer

Granskningen visar att lärarna utformar sin undervisning för att stimulera och utmana eleverna utifrån deras kunskapsnivåer. I intervjuer med både elever och lärare framkommer exempel på hur lärarna gör för att möta och stimulera eleverna. I de samhällsorienterande ämnena får eleverna exempelvis instuderingsfrågor på olika nivåer. Elever i årskurs 8 uppger att de tycker att lärarna som undervisar i samhällsorienterande ämnen är bra på att anpassa undervisningen så att alla elever förstår. De berättar att lärarna är tydliga och noggranna när de förklarar. Detta gäller även lärarna som undervisar i svenska. I en

lärarintervju framkommer att en lärare som undervisar i matematik, naturorienterande ämnen och teknik använder material som spänner brett vad gäller innehåll och kunskapsnivåer. Enligt läraren är syftet att de elever som nått längre i sin kunskapsutveckling ska få svårare utmaningar samtidigt som de elever som inte nått lika långt får uppgifter som ligger på enklare nivå. En annan lärare i naturorienterande ämnen brukar ta sig tid för att bemöta avancerade frågor från elever som ligger på gymnasienivå. Intervjuade elever i årskurs 9 tycker att lärarna som undervisar i matematik och fysik är bra på att uppmärksamma och stötta de elever som behöver stöd för att komma vidare i sitt lärande. Eleverna i årskurs 8 är dock eniga om att undervisningen i matematik och naturorienterande ämnen ibland ligger på för höga nivåer. De uppger att de haft fysikprov som var betydligt svårare jämfört med det läraren gått igenom på lektionerna.

I en lärarintervju framkommer att läraren som undervisar i idrott och hälsa brukar börja varje nytt arbetsområde på en grundläggande nivå och checkar av vilken kunskapsnivå varje elev befinner sig på. Sedan ger läraren utmaningar till eleverna, förklarar sina förväntningar och erbjuder eleverna uppgifter på olika nivåer att arbeta med. Läraren uppger även att de elever som nått längre får jobba med sitt ledarskap och visa det som de är bra på för andra elever. En lärare som undervisar i musik brukar variera svårighetsgraden i pianostycken, beroende på hur väl eleverna kan noterna. I ämnet historia utmanar läraren eleverna genom att vidga olika begrepp och ställa mer avancerade frågor till de elever som nått längre. En lärare som undervisar i tyska uppger att eleverna brukar få läsuppgifter utifrån olika steg, exempelvis att eleverna först läser en text varefter läraren går igenom texten så att alla förstått. Därefter får eleverna möjlighet att gå ett steg vidare och göra enskilda skrivuppgifter kring utvalda teman och nyckelord från texten. Eleverna berättar att de som behöver utmaningar kan få svårare glosor i ämnena tyska och engelska.

Granskningen visar även att lärarna samverkar med elevhälsan för att stimulera eleverna utifrån deras kunskapsmässiga nivåer vid behov. Specialpedagogen berättar att det mesta elevhälsan gör handlar om att stimulera eleverna utifrån deras kunskapsnivåer. Enligt lärarna och specialpedagogen handlar det ibland om elever som nått längre i sin kunskapsutveckling. I intervjuer med lärarna framkommer att elever fått besöka specialläraren för att fördjupa sina kunskaper inom ett visst område i matematik. Specialläraren tillhandahåller material på alla nivåer i matematik och sådant material finns även i de samhällsorienterande ämnena. Specialpedagogen deltar även på arbetslagsmöten där de diskuterar hur personalen kan uppmuntra och lyfta elever ett steg till. Ibland rör det elever som nått längre, men oftast är fokus på elever som behöver stöd eller som kunskapsmässigt ligger i mellanskiktet.

Lärarna uppmärksammar eleverna på de framsteg eleverna gör

I granskningen framkommer att lärarna är generösa med beröm som handlar om de framsteg som eleverna gjort. Flera lärare uppger att de visar att de tror på eleverna och att de brukar berömma och uppmuntra eleverna utifrån varje elevs nivå och förmåga. Denna bild stärks av elevintervjuerna. Eleverna berättar att de flesta lärare brukar ge beröm när någon elev gjort något bra eller när någon höjt sitt betyg. Lärarna brukar också ge elever beröm när det gått extra bra på prov eller om någon elev blir klar med en arbetsuppgift på en lektion. Elever i årskurs 8 berättar också att varje termin delar lärarna ut diplom till elever som lyckats särskilt bra, exempelvis om någon elev lyft sig och nått ett högre betyg än F.

Granskningen visar vidare att lärarna låter eleverna få träning i att själva reflektera över och utvärdera sitt lärande. Ett exempel som framkommer i elevintervjuer rör ämnet svenska. Där har eleverna fått i uppgift att berätta för varandra om en text för att sedan sammanfatta varandras texter och resonera om texterna i par. Ett annat exempel rör ämnet matematik. Där har eleverna fått fundera över hur de tror att det gått på ett prov och vad de har lärt sig, redan innan de fått tillbaka provet. Eleverna har även fått rätta varandras uppgifter. Elever i årskurs 9 berättar att de har en dagbok som kallas "Positiva boken". Där ska eleverna skriva ner tre saker de lärt sig under veckan. Det gäller alla ämnen. Det kan exempelvis handla om att det gått bra på ett prov, att eleverna lärt sig något nytt eller att eleverna förstått vad läraren gått igenom. Sedan ska eleverna lämna boken till någon av lärarna. Lärarna berättar i intervjuer om olika sätt eleverna själva får reflektera över sitt lärande. I ämnet bild får eleverna reflektera muntligt tillsammans med läraren men även med klasskamrater i par. I idrott och hälsa försöker läraren hela tiden få eleverna att tänka kring undervisningen och vad de lärt sig. Läraren brukar gå igenom inför varje lektion vilka förmågor eleverna ska öva på. Efteråt får eleverna sitta en stund och fundera kring vad de har gjort och hur det har gått. På mer teoretiska moment i idrott och hälsa har det förekommit att eleverna fått skriva ner vad de har lärt sig i slutet av lektionerna. I en annan lärarintervju framkommer att en lärare som undervisar i tyska låter eleverna arbeta med elevbedömningar och självvärdering vid olika arbetsuppgifter.

Lärarna arbetar för att anpassa återkopplingen till elevernas behov

Granskningen visar att lärarna arbetar för att anpassa återkopplingen till elevernas behov och kunskapsnivåer. Såväl elever som lärare berättar att eleverna får muntlig och skriftlig återkoppling i de flesta ämnen. Eleverna uppger att de brukar få individuell återkoppling efter prov och när de har samtal om betygen med lärarna. Några elever berättar att lärarna ger återkoppling både enskilt och i grupp, men mest enskilt. När eleverna arbetar i mindre grupper kan de få tips om bättre sätt att arbeta på. I intervju med lärare framkommer att de muntliga och skriftliga återkopplingarna har olika syften och möjligheter. Muntlig dialog kan fungera när det gäller mer löpande respons, medan den skriftliga återkopplingen har eleverna

kvar och kan ta hjälp av vid kommande arbetsuppgifter. Enligt lärarna fungerar också muntlig respektive skriftlig återkoppling olika bra för olika elever. Lärarna försöker därför anpassa återkopplingen till varje elev.

Lärarnas återkoppling innehåller information om hur eleverna utvecklas mot målen. De elever Skolinspektionen intervjuat berättar att de flesta lärare brukar gå igenom betygskriterierna när en ny termin startar eller när eleverna ska börja på ett nytt arbetsområde i ett ämne. Elever i årskurs 8 berättar exempelvis att i svenska och samhällsorienterande ämnen brukar läraren gå igenom läroplanen och betygskriterier. De flesta lärare visar också på projektorn vad de behöver kunna för att få betygen E, C och A. Såväl elever som lärare berättar att återkopplingen innehåller information om vad eleverna behöver fokusera på för att nå längre. En lärare i naturorienterande ämnen brukar ge återkoppling på de labbrapporter eleverna skriver för att de ska få möjlighet att nå vidare i sin kunskapsutveckling.

Eleverna förstår inte alltid den återkoppling de får från lärarna

Granskningen visar att lärarna inte alltid utformar återkopplingen så att eleverna förstår och kan ta tillvara återkopplingen. Elever i årskurs 9 berättar att de upplever återkopplingen från vissa lärare som väldigt vag. Enligt eleverna kommer de ihåg vad lärarna återkopplat i några dagar, men sedan försvinner känslan och de glömmar vad läraren sagt. De elever Skolinspektionen intervjuat kan inte ge något tydligt exempel på att lärarna kontrollerar att eleverna förstår det läraren förmedlat. Elever i årskurs 8 uppger att de själva får säga till om de inte förstår återkopplingen och att lärarna i så fall förklarar när de har tid. I en intervju uppger någon lärare att det tydligaste kvittot på om en elev förstått är se hur eleven jobbar vidare efter återkopplingen. I lärarintervjuer framkommer det att lärarna sällan planerar och avsätter tid för en utförlig återkoppling med eleverna. Lärarna uppger att de ser utmaningar med att arbeta med en mer utförlig återkoppling. Några lärare berättar att det generellt är svårt att gå iväg med elever på lektionstid för enskild återkoppling eftersom att det är svårt att lämna övriga elever ensamma i klassrummet. Lärarna uppger att det händer att de visserligen för samtal med eleverna, dock främst i anslutning till betygssamtalen varje termin.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterier:

- Rektorn är väl insatt i hur skolans lokala kontext¹ kan prägla skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas förväntningar och inställning till skolarbete. Rektorn agerar vid behov för att förändra en låg förväntansbild. Rektorn försäkrar sig om att skolans personal förmedlar tillit till elevernas förmåga i syfte att stärka elevernas engagemang för skolarbetet.
- Rektorn ser till att det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling. Efter uppföljningar av elevresultat och skolans arbetsprocesser vidtar rektor vid behov åtgärder för att alla elever ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt. Rektorn förmedlar att det är skolans ansvar att se till att eleverna ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i flera delar* skapar förutsättningar för en undervisning som förmedlar tillit till elevernas förmåga och ger dem möjlighet att utvecklas så långt som möjligt.

Granskningen visar att rektorn till viss del verkar för att skapa engagemang för skolarbetet hos personal, vårdnadshavare och elever. Rektorn är insatt i hur skolans lokala kontext kan prägla personalens, vårdnadshavarnas och elevernas förväntningar och inställning till skolarbete. Rektorn har vidtagit vissa åtgärder för att motverka låga förväntningar och förändra attityder. Granskningen visar även att rektorn i viss utsträckning verkar för att skolans personal förmedlar tillit till elevernas förmåga i syfte att stärka elevernas engagemang för skolarbetet. Rektorn behöver dock i större utsträckning verka för att motverka eventuella låga förväntningar och negativa inställningar till skolarbete som kan finnas hos elever, vårdnadshavare och personal i syfte att stärka elevernas engagemang för skolarbetet.

¹ Det omgivande samhället.

Granskningen visar vidare att rektorn skapar förutsättningar för en undervisning som ger eleverna möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Rektorn ser till att det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling. Efter uppföljning och analyser av elevernas kunskapsresultat och skolans arbetsprocesser vidtar rektor vissa åtgärder för att alla elever ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt.

Motivering

Rektorn har en bild av den lokala kontextens betydelse för attityden till skolarbete

Granskningen visar att rektorn skapar sig en bild av om det finns faktorer som skulle kunna påverka skolpersonalens, vårdnadshavarnas och elevernas inställning till skolarbete negativt. I intervju berättar rektorn om elevsammansättningen på skolan och om vilka utmaningar som finns. Enligt rektorn har eleverna på skolan ett gott engagemang rent generellt. Rektorn uppger att det finns vissa föreställningar och normer bland eleverna på skolan som kan begränsa dem i hur de tänker om sina framtida val. Orten har många egenföretagare och anställda inom hantverksbranschen. I och med detta ser eleverna att de kan få jobb direkt efter gymnasiet. Rektorn har diskuterat detta med personalen. Rektorn uppger att tidigare var attityden bland vårdnadshavarna att det inte var så farligt om eleverna fick underkänt i något ämne, men att det numera är ett krav från de flesta vårdnadshavare att deras barn ska få minst E i betyg. Det finns dock några elever och vårdnadshavare som har högre ambitioner än så.

Rektorn motverkar en låg förväntansbild och verkar för att skolans personal förmedlar tillit till elevernas förmåga

Av granskningen framgår att rektorn i viss utsträckning förmedlar till personalen att deras bemötande och förväntningar har betydelse för elevernas engagemang och inställning till skolarbetet. Rektorn berättar att alla på skolan hela tiden arbetar med att eleverna ska komma längre i sin kunskapsutveckling, trots att vissa vårdnadshavare är nöjda med att eleverna når betyget E. Rektorn uppger att förväntningar ska vara en del av lärarnas återkoppling till eleverna. Rektorn uppger att skolan har en genomarbetad inkluderingstanke för att möta elever med svag studiemotivation samt att lärarnas arbete för att stärka elevernas tillit till den egna förmågan på det stora hela fungerar bra.

I intervju med studie- och yrkesvägledaren och en specialpedagog framkommer uppfattningen att förhållningssätt mot eleverna är en levande fråga som personalen diskuterar löpande. Rektorn uppger att skolan har ett dokument med benämningen "Standard för undervisning" som anger hur lärarna ska förhålla sig till eleverna. Dokumentet berör bland annat studiemotivation och förväntningar. Några lärare uppger dock att rektorn inte tagit upp frågan om förväntningar på eleverna bland personalen i någon större utsträckning. I någon lärarintervju

framkommer att lärarna brukar diskutera om förväntning på eleverna på arbetslagsträffar.

Rektorn verkar för att lärarna utformar undervisningen så att alla elever upplever att lärarna tror på deras förmåga. Skolinspektionen har tagit del av dokumentet "Standard för undervisning". Dokumentet består av ett antal områden, bland annat *Lärarens ledarskap*, *Kollegialt samarbete* och *Mål för lektionerna*. Dokumentet innehåller punkter som samtliga lärare ska förhålla sig till när de planerar och genomför sin undervisning. Exempelvis har alla lärare på skolan ansvar för alla elever och ska hjälpa åt för att hitta lösningar. Vidare ska lärarna bygga på det positiva och uppmuntra eleverna när de gör något bra utifrån sina förutsättningar. Dessutom ska varje lärare utgå från elevernas förkunskaper och ska träna eleverna på att tolka och reflektera. Undervisningen ska vara varierad med formativ återkoppling. Rektorn uppger att personalen pratar en del om dokumentet "Standard för undervisning" på arbetsplatsträffar. Rektorn gör också klassrumsbesök för att titta på lärarnas undervisning. Rektorn upplever att lärarna har en tydlighet i vad de vill att eleverna ska lära sig.

Det finns ett skolgemensamt utvecklingsarbete kring elevernas kunskapsutveckling

I granskningen framkommer att rektorn involverar personalen i uppföljning och analys av elevernas kunskapsutveckling. Såväl personal som rektorn berättar att arbetslagen och ämneslagen går igenom elevernas kunskapsresultat i slutet av varje termin. Ämneslagen analyserar resultaten i sina undervisningsämnen och arbetslagen analyserar resultaten i respektive årskurs.

Rektorn följer upp hur elevernas kunskapsresultat ser ut på grupp-, klass- och skolnivå. Rektorn tar fram de data och diagram som personalen behöver för betygsanalyserna en gång per termin. Det handlar om resultat och måloppfyllelse i varje ämne samt utveckling över tid och skillnader mellan flickor och pojkar. Utifrån analyserna riktar rektorn sedan ett antal frågor till personalgruppen. Till arbetslagen kan det handla om trender i årskurser medan det till ämneslagen kan handla om resultat som rör specifika ämnen. Rektorn uppger att skolan redovisar betygsanalyserna till huvudmannen två gånger per läsår. Den dokumentation om elevernas kunskapsresultat Skolinspektionen tagit del av innehåller uppföljning av elevernas betyg och hur meritvärden i årskurserna 6–9 såg ut våren 2022. Det finns jämförelser mot tidigare år samt jämförelser mellan könen. Dokumentationen innehåller även en sammanställning av spridningen av resultaten inom samtliga ämnen.

Vidare visar granskningen att rektorn i flera delar följer upp skolans arbetsprocesser och hur de inverkar på elevernas möjligheter att nå så långt som möjligt. Såväl elever som rektorn berättar att både rektorn och den biträdande rektorn gör klassrumsbesök. Rektorn försöker vara nära undervisningen vilket ger rektorn möjligheter att bilda sig en uppfattning hur den fungerar. Inför lärarnas

medarbetarsamtal arbetar rektorn mer formellt med klassrumsbesök. Enligt rektorn handlar det om ett par besök per lärare och läsår, i vissa klassrum lite mer. Exempelvis har rektorn gjort flera besök i årskurs 7 där det varit problem med studieron. I medarbetarsamtalen följer rektorn också upp "Standard för undervisning". Rektorn uppger att det handlar om att se till att det är ett levande dokument som lärarna följer.

Rektorn efterfrågar elevernas synpunkter och upplevelser av undervisningen. Såväl elever som rektorn uppger att ett par gånger per läsår får några elever delta i fokusgrupper tillsammans med rektorn. Enligt rektorn handlar det bland annat om att eleverna får diskutera frågor om stöd och stimulans i klassrummet utifrån svaren i Skolinspektionens skolenkät. Detta är en del i rektorns arbete att ta reda på hur eleverna upplever undervisningen när det gäller om de får tillräcklig stimulans eller om undervisningen ligger på för låg nivå. Enligt eleverna efterfrågar skolan i övrigt synpunkter främst på utvecklingssamtalen, på elevrådet och i elevenkäter. Vid dessa tillfällen handlar det dock till största del om trygghet och trivsel och mindre om hur eleverna upplever undervisningen.

Rektorn analyserar skolans resultat och vidtar vissa utvecklingsåtgärder

I analysen av elevernas kunskapsresultat söker rektorn och personalen i viss utsträckning förklaringar till kunskapsresultaten i faktorer som skolan kan påverka. Såväl specialpedagogen, studie- och yrkesvägledaren och rektorn berättar att det finns flera elever i årskurs 7 som inte når målen i något av ämnena svenska, matematik och engelska samt i några andra ämnen. Rektorn uppger att det finns elever på skolan som har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Det finns även elever som är svaga läsare. Lärare och studie- och yrkesvägledaren berättar att elevernas inställning till skolarbetet också påverkar måluppfyllelsen.

Granskningen visar att det som framkommer i analyserna av kunskapsresultat och arbetsprocesser leder till vissa åtgärder som ska gynna undervisningen. I skolans senaste dokumenterade analys om vad som påverkar kunskapsresultaten i årskurserna 7–9 finns en lista med olika insatser. Dessa insatser bekräftas i intervjuer med lärare, specialpedagogen och rektorn. Exempelvis handlar det om att i tidigt skede genomföra ett möte med vårdnadshavare i syfte att öka elevernas studiemotivation. Andra insatser rör förändrade gruppindelningar när det gäller undervisningen i matematik, svenska, engelska och i de naturorienterade ämnena. Såväl lärare som rektorn uppger också att det ska vara två lärare alternativt en lärare och en specialpedagog i klassrummet samtidigt under så många lektioner som möjligt i syfte att stärka resultaten i svenska, matematik och engelska. Enligt rektorn behöver undervisningen i klassrummen hålla en högre nivå och skolan måste kunna stimulera de elever som nått längre i sin kunskapsutveckling. En större förändring under våren år 2023 har varit att starta en särskild undervisningsgrupp för att hjälpa de elever som har inlärningssvårigheter och social problematik. Varken specialpedagogen eller rektorn menar att upplägget

med att särskilja elever som regel gynnar inläringen, men de anser att i detta fall är denna lösning bäst för just dessa elever.

Bedömningsområde 3: Inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning inslag som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval integreras i undervisningen. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Lärarna förmedlar en positiv syn på skolarbete och betydelsen av skolarbete för elevernas framtida studie- och yrkesval. Lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och bidrar därigenom till att synliggöra faktorer² som kan påverka studie- och yrkesval. Lärarna visar i undervisningen upp en bred vy av möjliga studie- och yrkesval.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna *i flera delar* integrerar inslag i undervisningen som syftar till att vidga elevernas perspektiv på möjliga studie- och yrkesval.

Granskningen visar att lärarna till viss del förmedlar betydelsen av skolarbetet för elevernas framtida studie- och yrkesval. Lärarna kopplar endast i viss utsträckning samman skolämnen med vägledning. Undervisningen bidrar inte i tillräcklig utsträckning till att synliggöra faktorer som kan påverka elevernas studie- och yrkesval. Av granskningen framgår att eleverna inte får möta en bred vy av möjliga studie- och yrkesval.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendationer för fortsatt arbete finns under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Lärarna förmedlar i viss utsträckning betydelsen av skolarbete för elevernas framtida studie- och yrkesval

Granskningen visar att lärarna endast till viss del kopplar samman skolämnen med vägledning inför elevens framtida studie- och yrkesval. Av såväl intervjuer med elever som med lärare framgår att vissa lärare i planering och utformning av sin undervisning inte kopplar samman ämnet med vägledning. De inslag som har

² Såsom socioekonomisk bakgrund, kön och kulturell bakgrund.

koppling till vägledning är främst spontana eller blir en del av undervisningen först när eleverna själva tar initiativ och ställer frågor.

Av intervjuer med elever och lärare framkommer några konkreta exempel på hur lärarna i praktiken kopplar samman skolämnena med vägledning. Några lärare uppger att i svenska försöker lärarna hitta arbetsuppgifter som engagerar eleverna, exempelvis vilka yrken eleverna är intresserade av. I naturorienterande ämnen har elever som är motorintresserade fått i uppgift att skriva om arbetsfordon. En lärare som undervisar i matematik, teknik och naturorienterande ämnen brukar framhålla att den som ska arbeta inom bygg- och konstruktion behöver kunna göra beräkningar, exempelvis vid brobyggen. En lärare i samhällsorienterande ämnen menar att det är naturligt att belysa olika yrken för eleverna inom exempelvis området lag och rätt som handlar om rättssystemet och socialtjänsten. I historia brukar läraren framhålla att eleverna verkar inom ramen för en demokrati och diskuterar med eleverna vilka kunskaper och färdigheter de behöver för att arbeta i samhället.

Det händer att lärare och elever har spontana och allmänna diskussioner om bland annat varför de olika ämnena är viktiga. En lärare i idrott och hälsa uppger exempelvis att om eleverna har frågor försöker läraren förklara varför de har nytta av ämnet i deras framtida arbetsliv, bland annat utifrån aspekter som ergonomi. Några elever i årskurs 8 berättar att träslöjdläraren förklarat att kunskaper i ämnet är bra för dem som vill bli plåtslagare. De berättar också att svenskläraren sagt att de alltid kommer att behöva skriva ordentligt, exempelvis inför anställningsintervjuer. Elever i årskurs 9 berättar att lärarna sagt att svenska är bra för att förstå information och att engelska är "bra att ha med sig överallt".

Granskningen visar att lärarna i låg utsträckning visar på skolarbetets betydelse för elevernas framtidsutsikter inom ramen för undervisningen. Eleverna berättar att det händer att lärarna frågar om vilka ambitioner och framtidsmål de har. Sådana frågor kommer dock främst i samband med elevernas utvecklingssamtal, vilket bekräftas i intervjuer med lärarna. I övrigt kan det hända att lärare ställer sådana frågor ifall eleverna äter lunch med lärare eller om elever och lärare stöter på varandra i korridoren. Någon elev uppger att det hänt att lärare mer spontant ställt frågor om detta på lektionen. Eleverna är dock eniga i att de inte haft några arbetsuppgifter om skolarbetets betydelse med koppling till ambitioner och framtidsutsikter i undervisningen. Av intervjuer med lärare framgår att lärarna mer generellt försöker påverka eleverna och påminna om att skolarbetet är viktigt eftersom eleverna får mer att välja på om de har goda betyg. Andra lärare berättar att de försöker väva in kopplingen till skolarbetet och yrkeslivet i undervisningen, exempelvis att det även är viktigt att komma i tid på en arbetsplats.

Undervisningen har få inslag som ger eleverna en bred vy av möjliga studie- och yrkesval

I granskningen framkommer att lärarna i viss mån problematiserar kring traditionella föreställningar som kan begränsa framtida studie- och yrkesval och då främst om kön. Någon lärare uppger att skolan arbetar för att förebygga begränsande attityder och att lärarna kommer in på detta på olika sätt i undervisningen. I elevintervjuerna framkommer några mer eller mindre konkreta exempel. Elever i årskurs 8 berättar att de fått lära sig om kvinnlig rösträtt i historieundervisningen, när Sverige fick sin första kvinnliga statsminister och USA sin första kvinnliga vicepresident. I de naturorienterande ämnena har eleverna fått se en film om den första kvinnan som fick Nobelpriset. Elever i årskurs 9 berättar att de inom de samhällsorienterande ämnena, svenska och engelska pratat om traditioner som lever kvar om vad män och kvinnor jobbar med.

De elever skolinspektionen intervjuat kan inte ge några exempel på där de i undervisningen får fundera kring sina studie- och yrkesval. Några elever i årskurs 9 berättar att de har talat med studie- och yrkesvägledaren om vad de vill läsa på gymnasiet men att det endast är när studie- och yrkesvägledaren kommer för att prata om valet som eleverna får fundera på sina studie- och yrkesval. I en lärarintervju uppger någon lärare att lärarna på skolan rent allmänt försöker förklara för eleverna att de ska välja efter eget intresse, inte efter kompisarnas val. I intervjuer med lärarna framkommer dock att det främst är inom ramen för utvecklingssamtalen som eleverna får diskutera möjliga studie- och yrkesval.

I vare sig elev- eller lärarintervjuerna framkommer något som tyder på att lärarna visar på en variation av utbildningsvägar, yrken och branscher för eleverna. Rektorn uppger att de flesta av lärarna inte arbetar så systematiskt med studie- och yrkesvägledning men att de tar upp sådana frågor i sina ämnen. Läraren i hem- och konsumentkunskap har samarbeten med matvaruhandlare och en lokal bank om vad det innebär att driva en affär som ett företag. Enligt rektorn arbetar lärarna i de samhällsorienterande ämnena främst generellt med frågor om arbetsmarknad och yrkesval.

Bedömningsområde 4: Förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval. Skolinspektionen utgår i sin bedömning från följande kvalitetskriterium:

- Rektorn förmedlar betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till såväl studie- och yrkesvägledaren som till lärarna. Rektorn ger förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevers perspektiv.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i flera delar* skapar förutsättningar för ett arbete som syftar till att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval.

Granskningen visar att rektorn i viss omfattning förmedlar betydelsen av att eleverna får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till såväl studie- och yrkesvägledaren som till lärarna. Urvalet av företrädare för utbildningsväsendet och arbetslivet som eleverna får möjlighet att möta är dock begränsat. Lärarna får inte tillräckliga förutsättningar för att arbeta med en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevers perspektiv.

Skolinspektionen har identifierat ett utvecklingsområde inom bedömningsområdet. Motiveringen till utvecklingsområdet och rekommendationer för fortsatt arbete finns under rubriken *Identifierade utvecklingsområden* nedan.

Motivering

Rektorn förmedlar i viss omfattning betydelsen av att eleverna ska få en bred bild av möjliga studie- och yrkesval

I Skolinspektionens granskning framkommer att rektorn i viss omfattning verkar för att personalen ska förstå att det är skolans uppdrag att vidga elevernas perspektiv och ge dem förutsättningar att göra underbyggda studie- och yrkesval. Enligt rektorn arbetar skolan mycket med att synliggöra alla gymnasieprogram för eleverna. Samtidigt som eleverna behöver en bredd i sin världsbild anser rektorn att eleverna ska välja det program de trivs med. Enligt rektorn är det en balansgång hur mycket personalen ska påverka eleverna. Rektorn har tagit upp detta på arbetsplatsträffar några gånger per år och har diskuterat det med sin ledningsgrupp och den biträdande rektorn.

Av granskningen framgår att rektorn i viss mån ser till att studie- och yrkesvägledningen verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund. Det finns dock inget systematiskt arbetet för att motverka traditionella föreställningar bland eleverna. Såväl studie- och yrkesvägledaren som rektorn berättar i intervjuer att skolan generellt arbetar med dessa frågor gentemot eleverna. Enligt rektorn har studie- och yrkesvägledaren en regelbunden dialog med eleverna på skolan. Studie- och yrkesvägledaren menar att det finns en medvetenhet på skolan om att endast vissa elever väljer studieförberedande program på gymnasiet. Enligt studie- och yrkesvägledaren blir eleverna påverkade dels av de traditioner som finns i en bygd med många småföretagare och hantverkare, dels av att många vårdnadshavare inte är högt utbildade.

Granskningen visar vidare att eleverna får träffa vissa företrädare för olika utbildningar, men får begränsad information om olika gymnasieprogram. I intervjuer med elever, lärare och studie- och yrkesvägledaren framkommer att eleverna på skolan får träffa vissa företrädare för olika utbildningar. Eleverna får åka till gymnasieskolorna i Vara och Vårgårda. Skolan har också bjudit in gymnasieskolor från andra kommuner. Exempelvis har naturbruksutbildningar kommit till skolan och presenterat sig. Det har även förekommit att vissa intresserade elever fått besöka naturbruksskolor. Enligt studie- och yrkesvägledaren finns det dock en risk att skolan har för stort fokus på yrkesförberedande utbildningar. Studie- och yrkesvägledaren uppger att skolan missar att ge information om humanistiska utbildningar för eleverna och att skolan skulle kunna visa de högskoleförberedande programmen i större utsträckning.

Granskningen visar vidare att eleverna får möta vissa företrädare för arbetslivet, men får i begränsad omfattning möta yrkesgrupper de tidigare inte känner till. I intervjuer med elever, lärare och studie- och yrkesvägledaren framkommer att eleverna genomför praktiskt yrkeslivsorientering (prao). Några lärare som Skolinspektionen intervjuat menar att det vore bra om eleverna kunde få möjlighet att möta yrkesgrupper som eleverna inte är bekanta med. Enligt studie- och yrkesvägledaren finns det en risk att skolan har för stort fokus på de branscher som finns på orten. Studie- och yrkesvägledaren berättar att det händer att företrädare för vissa arbetsplatser kan komma och presentera sig för eleverna, exempelvis vårdsektorn eller andra arbetsgivare. Det handlar om både privata och offentliga arbetsgivare i kommunen. Ofta handlar det om industri eller vård och omsorg som visar intresse, eftersom de vill säkra sin framtida arbetskraft. Skolans samarbete med olika branscher innebär även att elever kan få åka på studiebesök. De elever i årskurs 9 som Skolinspektionen intervjuat berättar att de fått besök av tre personer från arbetslivet: en som arbetar inom vården, en som arbetar i en livsmedelsbutik samt en som arbetar som chef på ett bolag. Besökarna berättade för eleverna hur det kom sig att de arbetar med det de gör och vilka vägar de tagit i livet.

Rektorn ger inte tillräckliga förutsättningar för en vägledning som är integrerad i undervisningen och som vidgar elevernas perspektiv

Granskningen visar att rektorn endast i viss utsträckning verkar för att lärarna ska integrera studie- och yrkesvägledningen i sina undervisningsämnen. I intervju med lärare framkommer att några lärare upplever att deras uppdrag med studie- och yrkesvägledning i undervisningen inte är särskilt definierat av rektorn. De uppfattar snarare att det handlar om ett allmänt uppdrag som ingår i lärarrollen. Detta bekräftas i intervju med rektorn. Enligt rektorn har skolan inga andra styrdokument som handlar om studie- och yrkesvägledning utöver det som står i läroplanen om hur lärarna ska arbeta med studie- och yrkesvägledning i sin undervisning. Rektorn och personalen har diskuterat hur dessa delar av läroplanen ska bli en del i undervisningen. I övrigt förväntar sig rektorn att lärarna följer läroplanen.

Vidare visar granskningen att rektorn i låg utsträckning ger lärarna och studie- och yrkesvägledaren förutsättningar att bedriva en integrerad studie- och yrkesvägledning som bidrar till att vidga elevernas perspektiv. Av huvudmannens dokumenterade redogörelse samt av intervju med rektorn och studie- och yrkesvägledaren framgår att det inte finns något organiserat forum där lärarna och studie- och yrkesvägledaren kan samarbeta. Frågan om studie- och yrkesvägledning har heller ingen fast punkt på arbetslagens möten. Studie- och yrkesvägledaren och rektorn uppger att det inte finns något strukturerat arbete för hur lärarna ska integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. Såväl studie- och yrkesvägledaren som rektorn uppger att studie- och yrkesvägledaren inte får någon specifik styrning från rektorn, utan är ganska fri att sköta sitt uppdrag. Rektorn har inte uttryckt några specifika förväntningar på studie- och yrkesvägledaren om att stödja lärarna i det arbetet. Uppdelningen har snarare varit att det är studie- och yrkesvägledaren som ska arbeta med vägledning gentemot eleverna. Däremot finns en dialog i personalgruppen som exempelvis kan handla om att skolan ska ha ett bra samarbete med det lokala näringslivet.

Av granskningen framgår att rektorn i låg utsträckning ser till att studie- och yrkesvägledarens kompetens används som resurs för lärarna i arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. I intervjuer med lärarna framkommer att studie- och yrkesvägledaren som regel inte brukar stödja lärarna i arbetet med att integrera vägledning i sina ämnen. De uppger dock att om de hade bett om det så skulle studie- och yrkesvägledaren troligtvis bistå med sådant stöd. Någon lärare berättar att det är upp till varje lärare på skolan hur de vill samarbeta med studie- och yrkesvägledaren. Lärarnas samarbete med studie- och yrkesvägledaren har främst handlat om olika punktinsatser i samband med elevernas prao eller gymnasieval.

Identifierade utvecklingsområden

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utforma sin återkoppling till eleverna så att eleverna förstår och kan använda återkopplingen.

Av granskningen framkommer att lärarna inte alltid säkerställer att eleverna får tillräckligt konkret återkoppling som eleverna kan förstå och använda sig av. Det förekommer sällan att lärarna planerar in tid för återkopplingen så att eleverna får möjlighet att bearbeta det lärarna förmedlar.

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.³ Av läroplanen för grundskolan framgår att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.⁴

När det handlar om att skapa tillit till den egna förmågan är det viktigt att läraren ger återkoppling till eleverna om hur de ligger till just nu och om hur de kan arbeta för att utvecklas ändå mer.⁵ Skolverket lyfter fram som utmärkande för en god återkoppling att den är utvecklad, tydlig och lagom omfattande. När det gäller återkopplingens innehåll ska den vara handlingsinriktad och rikta fokus på något som eleven kan göra något åt. Likaså bör den vara beskrivande snarare än värderande och inriktad mot lärandemålen. I en återkoppling som bidrar till att eleven tror på sig själv är både ordval och ton betydelsefullt. *Hur* återkopplingen

³ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

⁴ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

⁵ Saha, L. J. och Dworkin, A. G. (red.) (2009). *International handbook of research on teachers and teaching*. P. 2. New York: Springer; Sveriges kommuner och landsting (2019). *Se, förstå och förändra - Att motverka könsskillnader i skolresultat*, s. 61; <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/kvalitativt-god-undervisning-viktigast-for-elevers-larande#h-aterkopplingviktigforundervisningochlarande>.

ges kan vara lika viktigt som vad den innehåller. Det är även viktigt att förmedla att eleven är aktör och inte en passiv mottagare.⁶

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att ge kontinuerlig återkoppling till eleverna i undervisningen. Det är viktigt att eleverna förstår och kan använda sig av återkopplingen så att de kan utvecklas mot målen. När lärarna planerar och ger sig återkoppling behöver de ta hänsyn till varje elevs behov och förutsättningar så att eleven kan ta till sig det läraren förmedlar.

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom de områden som granskats bedömer Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen. I detta behöver de framhålla skolarbetets betydelse för elevernas framtidsutsikter och i högre utsträckning koppla samman skolämnena med vägledning. Lärarna behöver också visa på en variation av utbildningsvägar, yrken och branscher samt ge eleverna möjlighet att i undervisningen utveckla förmågor att göra medvetna och välinformerade val.
- Rektorn behöver i högre grad förmedla till lärarna att de ska integrera studie- och yrkesvägledning i sina undervisningsämnen och försäkra sig om att de gör detta. Rektorn behöver ge lärarna och studie- och yrkesvägledaren förutsättningar för detta arbete. Därvid behöver rektorn förmedla betydelsen av att elever får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till såväl studie- och yrkesvägledaren som till lärarna. I detta arbete behöver rektorn även se till att skolans studie- och yrkesvägledning verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Av granskningen framkommer att lärarna i begränsad utsträckning integrerar studie- och yrkesvägledning i undervisningen. Det skiljer sig även åt i vilken omfattning lärarna framhåller skolarbetets betydelse för elevernas framtidsutsikter och i undervisningen kopplar samman skolämnena med vägledning inför elevernas framtida studie- och yrkesval. Studie- och yrkesvägledarens kompetens används i allt för låg utsträckning som resurs för att stödja lärarna och rektorn har inte gett lärarna och studie- och yrkesvägledaren tillräckliga förutsättningar för att bedriva en integrerad studie- och yrkesvägledning som vidgar elevernas perspektiv. Vidare framkommer att rektorn endast i viss omfattning förmedlar betydelsen av att eleverna får en bred bild av möjliga studie- och yrkesval, till såväl studie- och yrkesvägledaren som till lärarna. Urvalet av företrädare för utbildningsväsendet

⁶ Skolverket (2020c) *Att planera, bedöma och ge återkoppling. Stöd för undervisning*, s. 25-26.

och arbetslivet som eleverna får möjlighet att möta är begränsat. Det framgår också att rektorn endast i viss mån ser till att studie- och yrkesvägledningen verkar för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Enligt läroplanen ska skolan ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.⁷ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.⁸ Av Skolverkets kunskapsöversikt *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*⁹ framgår att en framgångsrik studie- och yrkesvägledning innehåller såväl individuell som generell vägledning samt att den integreras i ordinarie undervisning.

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmönster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.¹⁰ Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmönster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.¹¹

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och har inom givna ramar ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.¹²

Skolinspektionen rekommenderar att lärarna utvecklar arbetet med att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och därigenom bidra till att synliggöra faktorer som kan påverka elevernas studie- och yrkesval. Lärarna behöver ge eleverna möjlighet att i undervisningen utveckla en förståelse för hur

⁷ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

⁸ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

⁹ Skolverket (2020). *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*.

¹⁰ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

¹¹ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

¹² Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

kunskaper i det aktuella ämnet kan ha betydelse för deras framtida studie- och arbetsliv samt belysa vilka olika yrkesgrupper som kan knytas till ämnet.

Skolinspektionen rekommenderar också att rektorn tydligare förmedlar betydelsen av att lärarna integrerar studie- och yrkesvägledningen i sina undervisningsämnen och försäkra sig om att lärarna gör detta. Rektorn behöver ge lärarna och studie- och yrkesvägledaren ökade förutsättningar för detta arbete. Det kan exempelvis handla om tydliga riktlinjer, kompetensutveckling vid behov, nödvändiga mötesforum eller en klar rollfördelning inom personalen. Vidare behöver rektorn se till att lärarna använder studie- och yrkesvägledarens kompetens som stöd för att integrera studie- och yrkesvägledningen i undervisningen. Rektorn behöver även tydligt förmedla betydelsen av att eleverna får en bred bild av olika framtida studie- och yrkesval till lärarna och studie- och yrkesvägledaren. I detta arbete behöver rektorn verka för att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av föreställningar om kön, kulturell och social bakgrund. Exempelvis kan rektorn utforma konkreta mål för arbetet med att motverka traditionella föreställningar som begränsar elevers studie- och yrkesval och verka för att skolans arbetslivskontakter bidrar till att utmana traditionella föreställningar om yrkesval kopplat till kön.

För detta utvecklingsområde kan Skolverkets forskningsöversikt *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*¹³ och modulen Studie- och yrkesvägledning i undervisningen årskurserna F–9, då särskilt *Del 4. Normkritiska perspektiv på studie- och yrkesvägledning i undervisningen*, vara värdefulla att använda.¹⁴

På Skolinspektionens vägnar,

Beslutet har fattats av Caroline Engskär, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredaren Marcus Rönnegård. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Stina Johansson deltagit.

¹³ Skolverket (2020). *Att välja för framtiden. Skolans stöd genom vägledning och lärande*.

¹⁴ <https://larportalen.skolverket.se/#/modul/3d-skola-och-arbetsliv/Grundskola/931-studie-yrkesvagledning>.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Underlag för bedömning

Skolinspektionen har genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Nossebro skola år 6-9 under vårterminen 2023. Vid intervjuerna har information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten inhämtats. Intervjuerna genomfördes av utredarna Marcus Rönnegård, Ulf Pantzare och Joakim Norberg.

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Fyra gruppintervjuer med elever i årskurserna 8 och 9.
- Tre gruppintervjuer med lärare i årskurserna 7–9.
- En intervju med personal som har specialpedagogisk kompetens samt skolans studie- och yrkesvägledare.
- En intervju med skolans rektor.
- Dokument som Skolinspektionen begärt in från huvudmannen och skolan samt officiell statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från intervjuerna för faktakontroll.

Fakta om granskad verksamhet

Nossebro skola år 6-9 är en grundskola med årskurserna 6–9. Hösten 2022 hade skolenheten totalt 292 elever. Inom årskurs 7 finns 71 elever, inom årskurs 8 finns 67 elever och inom årskurs 9 finns 74 elever. Inom årskurserna 7–9 arbetar 25 lärare varav 17 är legitimerade. Enligt uppgifter från huvudmannen saknar åtta av lärarna behörighet i ett eller flera undervisningsämnen.

Skolenheten är belägen i ett område som är socioekonomiskt blandat enligt Delmos segregationsbarometer år 2021. Enligt offentlig statistik¹⁵ för åren 2017–2021 var andel elever med föräldrar som har eftergymnasial utbildning 41 procent. Detta går att jämföra med motsvarande värde för riket som var 57 procent. I kommunen har 20 procent av invånarna i åldern 16–64 eftergymnasial utbildning. Motsvarande siffra för riket är 37 procent. Andelen elever med utländsk bakgrund är 12 procent under åren 2017–2021 jämfört med genomsnittet för riket som är 27 procent.

Det genomsnittliga meritvärdet på skolan läsåret 2021/2022 var 220,5. Detta går att jämföra med motsvarande värde för riket som låg på 229,2. Skolans genomsnittliga meritvärde för flickor var 241,7 och för pojkar 200,2.

Nossebro skola leds av en rektor som arbetar 80 procent av en heltidstjänst, tillsammans med en biträdande rektor som arbetar 40 procent av en heltidstjänst.

¹⁵ Statistiska Centralbyrån och Skolverkets officiella statistik.

Rektorn har en ledningsgrupp som består av en representant från varje lärararbetslag. Skolan är indelad i fyra arbetslag, utifrån skolans årskurser. Skolan har tillgång till specialpedagogisk kompetens som uppgår till 100 procent av en heltidstjänst. Skolans studie- och yrkesvägledare tjänstgör 40 procent av en heltidstjänst och är dessutom biträdande rektor på skolan. Studie- och yrkesvägledaren saknar behörighetsgivande utbildning i studie- och yrkesvägledning, men har grundskollärarexamen för årskurserna 4–7 samt flera års erfarenhet av att arbeta som ämneslärare.

Bilaga 2: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer (26 kap. 20 § skollagen). Nedan redovisas de mål och riktlinjer som är relevanta för den här granskningen.

Stimulera eleverna att utvecklas så långt som möjligt och stärka elevernas tillit till den egna förmågan

Skollagen

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹⁶

Läroplanen för grundskolan

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen.¹⁷ Även elever som lätt når de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.¹⁸ Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Av läroplanen framgår vidare att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende.¹⁹ Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet.²⁰

Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig

¹⁶ 1 kap. 4 § och 3 kap. 2 § skollagen (2010:800).

¹⁷ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

¹⁸ 3 kap. 2 § skollagen.

¹⁹ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²⁰ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

roll. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.²¹

Läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan.²² Läraren ska vidare: ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven bland annat utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.²³

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver. Vidare har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.²⁴

Vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval

Skollagen

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.²⁵

Läroplanen för grundskolan

I läroplanen anges att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.²⁶ Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund. Läraren ska bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt

²¹ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

²² Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

²³ Ibid.

²⁴ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

²⁵ 2 kap. 29 § skollagen (2010:800).

²⁶ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

utbildning. Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen samt vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.²⁷

Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmönster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt.²⁸ Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmönster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.²⁹ Läraren ska synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor.³⁰

Rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.³¹

²⁷ Lgr22, avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden.

²⁸ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

²⁹ Lgr22, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

³⁰ Lgr22, avsnitt 2.1 Normer och värden.

³¹ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.